

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVRUPA'DA ENERJİ KRİZİ VE TÜRKMEN GAZI: SORUN MU, ÇÖZÜM MÜ? - 09.01.2023

Deniz ÜNVER

Blog No: 19
09.01.2023

Deniz ÜNVER

Bağımsız Araştırmacı

Ukrayna'da devam etmekte olan savaşın Avrupa ve özellikle de Avrupa Birliği ülkelerinin ekonomileri üzerinde yıkıcı etkileri olduğu açıktır ve ortaya çıkan bu durum Avrupa'da artık bir enerji krizi olarak nitelendirilmektedir. Rusya'nın doğal gazın büyük bir bölümünü sağlamayı Batı'nın yaptırımlarına misilleme olarak kalıcı olarak durdurmasından önce AB ülkeleri yaz boyunca doğal gaz depolarını doldurmak için çabalamıştır[1]. Ancak bunun Avrupa'nın enerji kriziyle başa çıkması için yeterli olmadığı söylenmektedir.

Ekonomiden Sorumlu Avrupa (Birliği) Komiseri Paolo Gentiloni, Ukrayna'daki savaş önümüzdeki yıl sona ermezse AB'nin enerji kaynakları konusunda sıkıntı çekmeye devam edeceğini belirtmiştir[2]. Çin'in sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) talebi artarken Rusya'nın doğal gaz ihracatı ciddi oranda azalacağı için Gentling'in yanı sıra Uluslararası Enerji Ajansı (UEA) da AB ülkelerinin 2023 yılında daha zorlu bir süreçle karşı karşıya kalabileceği konusunda uyarmıştır[3]. UEA raporuna göre, Rusya'nın doğal gaz sevkiyatını tamamen kesmesi ve Çin'in LNG ithalatının 2021 yılındaki seviyelerine geri dönmesi durumunda AB, 2023 yılında 27 milyar metreküp doğal gazdan mahrum kalabilecektir[4].

Dolayısıyla AB ülkeleri, yeni LNG ve doğal gaz anlaşmaları arayışı içindeler. Örneğin, ABD ve Körfez ülkeleri, AB ülkeleriyle çeşitli LNG anlaşmaları imzalamışlardır[5]. Aralık ayının ilk haftasında İngiltere ve ABD, AB ülkelerinin Rus enerji ihracatına bağımlılığını azaltacak yeni bir ortaklık kurduklarını açıklamışlardır[6]. Bu yeni İngiltere-ABD Enerji Güvenliği ve

Ekonomiklik Ortaklığı'na göre, AB 2023 yılında İngiltere terminalleri aracılığıyla geçen yıllık miktarın iki katından fazla olan 9 ila 10 milyar metreküp LNG alacaktır[7]. Katar, ABD'li petrol ve doğal gaz şirketi ConocoPhillips ile Almanya'ya yılda 2 milyon ton LNG aktarmak üzere iki alım satım sözleşmesi imzalamıştır[8].

Bunların dışında AB, enerji kriziyle başa çıkmak için REPowerEU projesini başlatmıştır. Bu proje, enerjiye 300 milyar Avro yatırım yaparak AB'nin Rus doğal gazına olan bağımlılığını üçte iki oranında azaltmayı hedeflemektedir[9].

AB'nin enerji krizine çözüm arayışları devam ederken Orta Asya'daki doğal gaz rezervleri nispeten bir çözüm olabilir. Bu bağlamda 14 Aralık 2022 tarihinde Avaza'da Türkiye, Azerbaycan ve Türkmenistan arasında üç taraflı bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantı, doğal gaz zengini Orta Asya ülkelerinin Batı ülkelerine bağlanmasında Ankara'nın önemli bir rol oynayabileceğini göstermiştir[10].

Türkmenistan doğal gazının Hazar Denizi ve Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınmasını amaçlayan projenin detayları, Avaza'daki üçlü zirve öncesinde Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Türkmenistan'da Azerbaycanlı ve Türkmen mevkidaşlarıyla bir araya gelmesiyle ele alınmıştır[11]. Daha sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan, projenin zaten gündemde olduğunu ve Avaza'daki üçlü zirvede projenin teknik ve mali detaylarının görüşüldüğünü belirtmiştir[12]. Bu projenin temel amacı Türkmenistan doğal gazının TANAP veya yeni bir hat üzerinden taşınması ve Avrupa'nın enerji güvenliğine katkıda bulunmanın yanı sıra Türkiye'nin bir enerji merkezi olma konumunu güçlendirmektir.

Bu girişimin önemi, önde gelen enerji uzmanı akademisyenlerinden biri olan ve Paris'teki *Observatoire Méditerranéen De Lenergie* (Akdeniz Enerji Gözlemevi/OME - Akdeniz ülkeleri enerji şirketleri birliği) Hidrokarbonlar Direktörü Sohbet Karbuz tarafından vurgulanmıştır. Karbuz'a göre "Güney Doğal Gaz Koridoru Avrupa için bir öncelik olduğundan Avrupa bu [projeyi] desteklemelidir"[13]. Türkiye ve Azerbaycan üzerinden Avrupa'ya bağlanacak doğal gazın AB için ABD'den LNG almaktan ya da spot LNG piyasasına bel bağlamaktan daha mantıklı olduğunu da sözlerine eklemiştir[14]. Ayrıca Orta Asya doğal gazının Türkiye üzerinden taşınmasının AB için çok daha güvenli bir çözüm olduğunu vurgulamıştır [15]. Ona göre, "Mevcut koşullarda bile her milyar metreküp Avrupa için önemlidir"[16]. Hatta özellikle güneydoğu ülkeleri için güvenilir bir ülke ve koridor bulunmasının gerekli olduğunu ve bu bağlamda bu projenin bir çözüm olabileceğini vurgulamıştır[17]. Bu fikirlere ek olarak Karbuz, AB için asıl meselenin Rus doğal gaz ihracatına en çok bağımlı olan Avrupa ülkelerine yeni doğal gaz tedarik hatlarının başlatılması olduğunu ifade etmiştir[18]. Bu bağlamda Karbuz, bu girişimin özellikle Romanya, Bulgaristan ve Ukrayna gibi LNG'ye erişimi olmayan ülkeler için önemli olduğunun altını çizmiştir[19].

Orta Asya doğal gazının Türkiye üzerinden geçerek Avrupa'ya bağlanması projesi 1990'lı yıllara dayanmaktadır[20]. Ancak Türkmenistan ve Azerbaycan, deniz hakları anlaşmazlığı nedeniyle daha önce Türkmenistan doğal gazını Türkiye ve Azerbaycan üzerinden Avrupa'ya taşıyacak bir boru hattı inşa etme konusunda anlaşamamıştır[21]. Bu durum 2021'de tarafların tartışmalı bir alan olan Dostluk Sahası'nda doğal gaz üretmelerine izin veren bir anlaşmaya varmasıyla değişmiştir[22]. Bu anlaşma, dünyanın en büyük ikinci doğal gaz sahasına sahip olan Türkmenistan'ın doğal gazını Avrupa'ya ihraç etmesini

sağlamıştır.

Sonuç olarak, Orta Asya'nın geniş kaynaklarının Ukrayna'daki savaş nedeniyle enerji kıtlığı çeken Avrupa için bir çözüm olabileceği söylenebilir. Bununla birlikte, önemli bir enerji güzergâhı olarak Türkiye'nin rolünün AB için hayati önem taşıdığını vurgulamak gerekir. Stratejik bir coğrafyada yer alan ve güçlü bir bölgesel güç olarak Türkiye'nin AB için vazgeçilmez olduğu söylenebilir. Bu şekilde bakıldığında AB'nin enerji krizini çözmek için Türkiye'yi önemli bir aktör olarak görmesi mantıklı olacaktır.

*Fotoğraf: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2022/12/beating-the-european-energy-crisis-Zettelmeyer>

[1] Sandor Zsiros, Europes Energy Crisis Even Worse Next Winter If No End To Ukraine War, Warns Paolo Gentiloni, *Euronews*, November 23, 2022, <https://www.euronews.com/my-europe/2022/11/22/europes-energy-crisis-even-worse-next-winter-if-no-end-to-ukraine-war-warns-paolo-gentiloni>

[2] Age.

[3] John Benny, 2023 may be a sterner test for EU amid dwindling Russian gas exports, IEA say, *NBusiness*, December 12, 2022, <https://www.thenationalnews.com/business/energy/2022/12/12/2023-may-be-a-sterner-test-for-eu-amid-dwindling-russian-gas-exports-iea-says/>

[4] Age.

[5] Age.

[6] Age.

[7] Age.

[8] Age.

[9] Age.

[10] Murat Sofuoğlu, How the Turkic World can become a global alternative energy source, *TRT World*, December 20, 2022, <https://www.trtworld.com/magazine/how-the-turkic-world-can-become-a-global-alternative-energy-source-63684>

[11] Türkiye discusses financial, technical details to bring Turkmen gas to Europe, *Daily Sabah*, December 15, 2022, <https://www.dailysabah.com/business/energy/turkiye-discusses-financial-technical-details-to-bring-turkmen-gas-to-europe>

[12] Age.

[13] Age.

[14] Age.

[15] Age.

[16] Age.

[17] Türkiye discusses financial, technical details to bring Turkmen gas to Europe, *Daily Sabah*.

[18] Age.

[19] Age.

[20] Age.

[21] Age.

[22] Age.

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ÜNVER, Deniz. 2024. "AVRUPA'DA ENERJİ KRİZİ VE TÜRKMEN GAZI: SORUN MU, ÇÖZÜM MÜ? - 09.01.2023." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2023 / 19. Ocak 09. Erişim Temmuz 18, 2024. <https://avim.org.tr/Blog/AVRUPA-DA-ENERJİ-KRİZİ-VE-TURKMEN-GAZI-SORUN-MU-COZUM-MU-09-01-2023>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2024 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır